

Etica, religiuns, cuminanza

Elements dal svilup da la cumpetenzas

Champ da cumpetenzas

ERC.3

Enconuscher fastizs e l'influenza da religiuns en la cultura ed en la societad

Cumpetenzas

- ◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.1
1. Las scholaras ed ils scholars san identifitgar motivs religios en il mintgadi ed en ovras culturalas e giuditgar co che religiuns vegnan preschentadas en las medias.

renviaments
FSP - Identitads culturalas e
communicaziun interculturala

Renviament

Religiuns en societad e medias
Las scholaras ed ils scholars ...

Incumbensa dal 3. ciclus

ERC.3.1

3

- a » san identifitgar al lieu u sin viadis fastizs religios u lieus religios e tractar quels en lur context. ■ segns, simbols, religiuns
- b » san percorscher motivs religios en ovras culturalas (p.ex. da la cultura populara) e s'occupar da lur significaziun (p.ex. figuras biblicas en maletgs, pictura, musica, film, litteratura, edifizis). ■ personas biblicas, anghels, songts, maletgs da Dieu
- c » san identifitgar aspects religios en l'ambient quotidian, a modas u stils da viver cundiziunads da la cultura ed interpretar quels en il context da lur utilisaziun (p.ex. vestgadira, accessoris, musica, abitar). ■ art abstract, figurativ, concret
- d » san cumparegliar contribuziuns en las medias davart aspects da religiuns e da culturas, analisar tenor lur cuntegn objectiv sco era metter en dumonda la moda e maniera co che religiuns e culturas vegnan preschentadas en las medias. ■ fatgs, interpretaziuns, attribuziuns

AF.3.A.1.1c
MU.2.C.1.1h

Cuntegns obligatorics

ML.1.2.h

Stgalim da cumpetenzas

Cumpetenzas da basa

Ulteriuras infurmaziuns davart ils elements dal svilup da las cumpetenzas èn disponibilas en il chapitel *Survista*.

Impressum

Editura:

Departement d'educaziun, cultura e protecziun da l'ambient dal Grischun

Tar quest document:

Plan d'instrucziun 21
Ediziun dals 15-03-2016

Maletg da la cuverta:

Iwan Raschle

Copyright:

Ils dretgs d'auturas e d'auturs ed ulteriurs dretgs da questa pagina d'internet ha la CDEP-T. Cun chargiar giu cuntegns (texts, maletgs, datotecas) da questa pagina d'internet na vegnan transferids nagins dretgs.

Internet:

gr-r.lehrplan.ch

Cuntegn

ERC.1	Reflectar davart experientschas fundamentalas existenzialas	2
ERC.2	Declerar valurs e normas e responsar decisiuns	3
ERC.3	Enconuscher fastizs e l'influenza da religiuns en la cultura ed en la societad	4
ERC.4	Sa fatschentar cun religiuns e cun vistas dal mund	5
ERC.5	Jau e la collectivitat - concepir la vita e la convivenza	8

ERC.1 | Reflectar davart experientschas fundamentalas existenzialas

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.11.1

1. Las scholaras ed ils scholars san describer e reflectar davart experientschas fundamentalas umanas.

renviaments
FSP - Sanadad

Experientschas fundamentalas umanas

ERC.1.1

Las scholaras ed ils scholars ...

3

a	» san scuvrir en raquints e rapports experientschas da vita marcantas ed interpretar talas (p.ex. fortuna, success, disditga, nunsuccess, relaziun, autodeterminaziun, malsogna, guerra).	
b	» san reflectar davart experientschas dal crescer si resp. dal darentar creschì (p.ex. areguard las relaziuns, dependenza, autonomia) cun resguardar midadas e svilups.	
c	» san examinar experientschas da cunfin (p.ex. pass en il nunenconuscent, cumportament da ristga, privel, salvament, mort) cun reflectar davart lur inevitabladad, problematica e fascinaziun.	
d	» san tschertgar pussaivladads per exprimer experientschas marcantas e chattar plets per dumondas che occupan els sez.	

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.11.2

2. Las scholaras ed ils scholars san tschentar dumondas filosoficas e reflectar davart talas.

renviaments

Filosofar

ERC.1.2

Las scholaras ed ils scholars ...

3

a	» san scuvrir en texts da differentas epocas e culturas dumondas e ponderaziuns filosoficas (p.ex. anecdota, raquint, aforissem).	
b	» san integrar experiments mentals en discurs filosofics (p.ex. T'imaginescha ... Sche ti avessas stuì decider ... Sche ti avessas la pussaivladad ...).	
c	» san identifitgar dumondas filosoficas en discussiuns u debattas e sclerir noziuns (p.ex. Quant enavant datti cunfins tar la toleranza- Tutga violenza tar la societad? Stoi u poi dar giustia? Tge tut dastgan ins scumandar?). filosofar	
d	» san metter en dumonda infurmaziuns e posiziuns davart sfidas socialas actualas e conflicts en quai che concerna interess e vardaiudad (p.ex. protecciun ed utilisaziun da datas, dumondas concernent l'ambient, mantegniment da la pasch).	FSP - Svilup global e pasch

ERC.2

Declarar valurs e normas e responsar decisiuns

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.11.3 1. Las scholaras ed ils scholars san declerar, examinar e represchentar valurs e normas. Valurs e normas ERC.2.1 Las scholaras ed ils scholars ...		renviaments FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala	
3	a	» san reflectar davart il senn e niz da valurs e normas socialas ed individualas e negoziar correspundentamain normas. ≡ valurs, normas, reglas, legitimaziun, legitimitad	
	b	» san analisar e discutir situaziuns dal mintgadi e constellaziuns socialas (p.ex. giuven/vegl, schanzas da lavur, dretgs ed obligaziuns da burgais, fatgs da sanadad) en regard a valurs fundamentalas sco giustia, libertad, responsabladad e dignitad umana. ≡ giustia, libertad, responsabladad, dignitad umana	FSP - Politica, democrazia e dretgs umans STS.8.2
	c	» san chapir a maun d'exempels tipics co che valurs e normas sa midan en lur conturns u en la societad. ≡ midada da las valurs, autoritads, motivs, motivaziuns, generaziuns, epocas	
◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.11.4 2. Las scholaras ed ils scholars san metter en dumonda e giuditgar eticamain reglas, situaziuns ed accziuns e defender a moda fundada puntgs da vista. Furmaziun etica da l'opiniun ERC.2.2 Las scholaras ed ils scholars ...		renviaments STS.8.2	
3	a	» san giuditgar a maun da las perspectivas da differentas persunas participadas situaziuns passentadas, observadas u raquintadas.	
	b	» san reflectar davart scalas dal giudicament etic. ≡ valurs, normas, ideas religiusas, decleraziuns, instanzas	
	c	» san giuditgar e respectar l'impurtanza da la conscienza per dumondas e conflicts morals, giuridics, etics. ≡ conscienza	
	d	» san identifitgar en l'agir dal mintgadi u en l'ambient social dischavantiagiaments e discriminaziuns e discutir reglas correspundentas (p.ex. schanzas, access, exclusiun, diever da la lingua). ≡ discriminaziun, emancipaziun, dretgs, interess, basegns	FSP - Politica, democrazia e dretgs umans
	e	» san discutir dumondas cuntraversas, cumparegliar posiziuns, lur interess e motivaziuns e defender in puntg da vista.	

ERC.3 | Enconuscher fastizs e l'influenza da religiuns en la cultura ed en la societad

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.1		renviaments	
1. Las scholaras ed ils scholars san identifitgar motivs religios en il mintgadi ed en ovras culturalas e giuditgar co che religiuns vegnan preschentadas en las medias. Religiuns en societad e medias ERC.3.1 Las scholaras ed ils scholars ...		FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala	
3	a	» san identifitgar al lieu u sin viadis fastizs religios u lieus religios e tractar quels en lur context. segns, simbols, religiuns	
	b	» san percorscher motivs religios en ovras culturalas (p.ex. da la cultura populara) e s'occupar da lur significaziun (p.ex. figuras biblicas en maletgs, pictura, musica, film, litteratura, edifizis). persunas biblicas, anghels, sontgs, maletgs da Dieu	AF.3.A.1.1c MU.2.C.1.1h
	c	» san identifitgar aspects religios en l'ambient quotidian, a modas u stils da viver cundiziunads da la cultura ed interpretar quels en il context da lur utilisaziun (p.ex. vestgadira, accessoris, musica, abitar). art abstract, figurativ, concret	
	d	» san cumparegliar contribuziuns en las medias davart aspects da religiuns e da culturas, analisar tenor lur cuntegn objectiv sco era metter en dumonda la moda e maniera co che religiuns e culturas vegnan preschentadas en las medias. fatgs, interpretaziuns, attribuziuns	MI.1.2.h

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.1		renviaments	
2. Las scholaras ed ils scholars san giuditgar rolla ed effects da religiuns e communitads religiosas en connexs socials. Rolla ed effects da religiuns ERC.3.2 Las scholaras ed ils scholars ...		FSP - Politica, democrazia e dretgs umans	
3	a	» exploreschan in'instituziun sociala u culturala (p.ex. instituziun d'utilitad publica, scola, santeri, claustra, occurrenza) e san chapir a maun da si'istorgia il funs religios.	
	b	» san giuditgar effects positivs, ambivalentes e negativs da religiuns (p.ex. raits socialas, integraziun, furmaziun d'opiniun, orientaziun, fundamentalissem).	
	c	» san mussar exemplaricamain a maun da l'istorgia dal giudaissem en Svizra ed en Europa experientschas da minoritads religiosas e culturalas. diaspora, identitad, toleranza, emancipaziun, antisemitissem, schoa/holocaust, renconuschientscha publica, zionissem	STS.5.1.c STS.5.1.d
	d	» san examinar debattas actualas davart lur puntgs da vista religios resp. ideologics ed attribuziuns discriminantas.	

ERC.4

Sa fatschentar cun religiuns e cun vistas dal mund

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.2

1. Las scholaras ed ils scholars san declarar co che texts e ductrinas vegnan tradids e duvrads en las religiuns.

renviaments

FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala

Texts, tesas e ductrinas

ERC.4.1

Las scholaras ed ils scholars ...

3

a	» san s'occupar da la derivanza culturala da texts religios exemplarics (p.ex. origin, epoca, mund quotidian). Tora, Tenach, Bibla, Vegl e Nov Testament, evangelis, Coran, Sunna, Hadith	
b	» san explitgar co che scrittiras sontgas èn vegnidas tradidas e co ch'ellas vegnan studegiadas e duvradas. tradiziun a bucca, manuscrit, stampa da cudeschs, translaziun; scrittiras, iconografia, recitaziun, meditaziun, prelecziun, interpretaziun	
c	» san explitgar a maun da las vitas e ductrinas l'impurtanza da figuras centralas da las religiuns sco era lur represchentaziun e veneraziun. Las scholaras ed ils scholars san tractar quellas or da differentas perspectivas (p.ex. istorica, estetica, culturala). Abraham: Sarah, Isaac, Hagar, Ismael; Moses: exodus da l'Egipta, palentada al Sinai; Jesus: Maria, giuvnals e giuvnals, crusch e resurrecziun; Mohammed: Chadidscha, palentada dal Coran, Mekka e Medina; Buda: excursiuns, resvegl	
d	» san s'occupar da visiuns, interpretaziuns e ductrinas a maun da texts religios specificis da las religiuns correspundentas.	

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.3

2. Las scholaras ed ils scholars san explitgar pratica religiosa en il context profan da viver.

renviaments

FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala

Rituals

ERC.4.2

Las scholaras ed ils scholars ...

3

a	» san numnar e descriver correctamain edifizis da differentas religiuns cun lur equipament essenzial, (p.ex. impressiuns, caracteristicas, stil) e declarar objectivamain (p.ex. funcziun, diever). baselgia, moschea, sinagoga, tempel
» san, co ch'ellas ed els sa cumportan sco visitadras e visitaders cun il resguard necessari.	
b	» san declarar rituals d'iniziaziun dal daventar creschì en differentas religiuns e culturas. bar mizwa, craisma, confirmaziun, festas da pubertad, nozza	
c	» san declarar tscherts cumandaments e reglas da differentas religiuns ed identifitgar e respectar interpretaziuns correspundentas, usits e cumportaments en il mintgadi (p.ex. moda da sa nutrir, vestgadira, temps da paus).	
d	» san tractar appartegnents da differentas religiuns e vistas dal mund e respectar co ch'els integreschan tradiziuns en lur concepziun da la vita (p.ex. rituals en la famiglia, en la communitad).	

 Cumpetenzas precedentas: NUS.12.4		renviaments
3. Las scholaras ed ils scholars san caracterisar tradiziuns da festas e metter en in urden cultural.		FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala
<i>Tradiziuns da festas</i>		
Las scholaras ed ils scholars ...		
3 	a » san barattar lur differentas experientschas cun tradiziuns da festas.	
	b » san descriver a maun d'in exempel, co che tradiziuns da festas sa midan en famiglia e societad e valitar la midada en regard cultural (p.ex. generaziuns, migraziun, modernisaziun).	
	c » san cumparegliar ils termins da festa da differentas religiuns (p.ex. usits, simbols, istorgias, cuntegn religiun e significaziun, funcziun sociala, impurtanza sociala). » respectan l'impurtanza da termins da festa per communitads religiosas, minoritads culturalas e la societad.	
	d » san giuditgar l'impurtanza da dis u d'onns commemorativs seculars e realisar ensemen occurrenzas respectivas (p.ex. dis per fugitivs, di dals dretgs umans).	

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.12.5		renviaments
4.	Las scholaras ed ils scholars san s'orientar en la diversitad da tradiziuns e d'ideologias religiosas ed inscuntrar cun respect differentas persvasiuns.	FSP - Politica, democrazia e dretgs umans FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala
Diversitad ideologica e culturala Las scholaras ed ils scholars ...		
3	a	» intercureschan vita religiosa e communitads religiosas en ils conturns locals (p.ex. inscunters, visitas, retschertgas, intervistas).
	b	» san preschentar a moda betg discriminanta religiuns e minoritads culturalas cun lur giavischs e relatar different avis a moda transparenta. ductrinas, interpretaziuns, statements: decleraziuns publicas e privatas
	c	» san identifitgar tendenzas instrumentalisantas - tant da gruppas religiosas ed ideologicas sco era dal mainstream social - en dumondas religiosas e moralas e tractar quellas or da differentas perspectivas. autonomia, manipulaziun, dependenza, exclusiun, mainstream
	d	» san identifitgar differentas interpretaziuns entaifer las religiuns, tractar cun respect la diversitad da persvasiuns e tradiziuns religiosas sco era las stentas per toleranza, integraziun e chapientscha.

 Cumpetenzas precedentas: NUS.12.5		renviaments
5.	Las scholaras ed ils scholars san reflectar davart vistas ed interpretaziuns dal mund.	FSP - Svilup global e pasch FSP - Ambient natiral e resursas NT.1.1 NT.1.2
<i>Cretta e savida</i> Las scholaras ed ils scholars ...		
3	a » san identifitgar en differents secturs d'experientscha (p.ex. experientschas individualas, relaziuns socialas) e secturs spezialas (p.ex. tecnica, art, religiun, politica, istorgia, biologia, fisica, dretg, economia) differentas dumondas e vistas dal mund.	
	b » san cunfinar in da l'auter il dumandar scientific, perscrutar e declerar da sabientscha da la vita, tradiziun religiusa e persvasiun. savida e cretta, sabientscha	
	c » san examinar e giuditgar en situaziuns concretas posiziuns motivadas religiusamain sco era nunreligiusamain e criticas envers la religiun areguard lur cuntegns. tradiziun, libertad, identitad, toleranza	

ERC.5

Jau e la collectividad - concepir la vita e la convivenza

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.1.1

1. Las scholaras ed ils scholars san scuvrir, giuditgar e contribuir atgnas resursas.

Atgnas resursas

ERC.5.1

Las scholaras ed ils scholars ...

renviaments

FSP - Sanadad
ELT.4.1

3

a	» san contribuir lur experientschas ed interess, describer lur fermezzas e talents e sa preschentar correspondentamain en differentas situaziuns (p.ex. annunzia, nova gruppa). fermezzas, talents, svilup	
b	» enconuschan pussaivladads dad ir enturn cun situaziuns da tensiun e stress (p.ex. concepziun da las pausas, moviment). recreaziun, detensiun, agids da planisaziun, tecnicas d'emprender	
c	» enconuschan posts da consultaziun per situaziuns da problems (p.ex. famiglia, scola, sexualitad, mulesta, violenza, toxicomania, povradad) e san consultar quels en cas da basegn. cussegliaziun, terapia, agid a sasez	
d	» san percepir siemis e bramas, exprimer visiuns davart lur futur e reflectar davart lur realisabladad.	

◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.1.6

2. Las scholaras ed ils scholars san reflectar davart schlattaina e rollas.

Schlattaina e rollas

ERC.5.2

Las scholaras ed ils scholars ...

renviaments

FSP - Schlattainas ed
egualitad

3

a	» san formular experientschas ed aspectativas areguard schlattaina e cumportament da rolla en la gruppa e discutir quellas cun il respect duì (p.ex. basegns, comunicaziun, egualitad dals dretgs).	
b	» san analisar preschentaziuns da rollas d'umens e da dunnas sco era da sexualitad en las medias concernent ideals da bellezza ed aspectativas da rolla e contemplar cun egl critic discriminaziuns pervia da la schlattaina e l'orientaziun sexuala.	MI.1.2.h
c	» enconuschan facturs che favuriseschan discriminaziun ed abus e pondereschan lur agen cumportament. clischés, pregiudizis, dependenza, abus	

- ◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.1.5, NUS.1.6, NUS.10.2
- 3. Las scholaras ed ils scolars san reflectar davart relaziuns, amur e sexualitad e giuditgar lur responsabladad.**

renviaments

FSP - Schlattinas ed
egualitad
NT.7.3*Relaziuns e sexualitad*

ERC.5.3

Las scholaras ed ils scolars ...

3	a	» reflecteschan en lur ambient davart atgnas aspectativas e pretensiuns a relaziuns, amicizias, partenadi e lètq. amicizia, partenadi, lètq	
	b	» collian sexualitad cun partenadi, amur, respect, equivalenza ed egualitad dals dretgs e san numnar a moda betg discriminanta orientaziuns sexualas. etero-, omosexualitad	
	c	» enconuschan lur dretgs en connex cun sexualitad e respectan ils dretgs dals auters. autodeterminaziun, maiorenitad sexuala, orientaziun sexuala, protecziun cunter dependenza ed abus	
	d	» san giuditgar criticamain cumportaments e lur consequenzas en il sectur sexualitad. ristgas, abus, maldieuer, pornografia, promiscuitad, prostituziun	

- ◀ Cumpetenzas precedentas: NUS.10.1
- 4. Las scholaras ed ils scolars san gidar a concepì activamain cuminanza.**

renviaments

Cuminanza

ERC.5.4

Las scholaras ed ils scolars ...

3	a	» emprendan a far stim da sentiments e basegns, da s'accorscher da tensiuns e da las tegnair or nua che quai è necessari.	
	b	» san exprimer renconuschientscha e dar feedbacks cun stima.	
	c	» san negoziar e fixar cumpetenzas e s'engaschar cun responsabladad per la communidad (p.ex. incumbensas, uffizis, planisar activitads).	
	d	» san analisar ils motivs pussaivels d'influenzas instrumentalistas e sa cunfinar (p.ex. manipulaziun, trends da la moda, squitsch da gruppa, mobing).	

 Cumpetenza precedenta: NUS.7.1, NUS.7.2, NUS.7.4		renviaments	
5. Las scholaras ed ils scholars san explorar e respectar differentas situaziuns da vita e differentes munds da viver.		FSP - Identitads culturalas e communicaziun interculturala STS.2.2	
Situaziuns da vita e munds da viver			
ERC.5.5 Las scholaras ed ils scholars ...			
3	a	» san s'occupar d'umans en differentas situaziuns da vita e differentes munds da viver sco era reflectar davart experientschas, basegns e valurs (p.ex. situaziun professiunala, economica e famigliara; malsogna, impediment, asil, migraziun).	LE2GR.6.A.1.e
	b	» san prender part, co che umans van enturn cun grevas experientschas e dischavantatgs cun surpigliar la perspectiva da tals (p.ex. perdita, impediment, malsogna, fugia, experientschas traumaticas).	
	c	» san - a maun d'exempels - metter istorgias da famiglia en in connex pli vast e ponderar, co che quellas han caracterisà ils commembers da la famiglia (p.ex. svilup economic, midada sociala, fugia, migraziun, educaziun, rolla da la schlattaina, generaziuns, tradiziuns).	
	d	» san analisar ils motivs da pregiudizis, stereotips, aspects da l'inimi e temas (p.ex. medias, interess politics, atgnas experientschas).	LE2GR.6.A.1.c LE3GR.6.A.1.c MI.1.2.h
	e	» san discutir il tractament social e politic cun dissidents e minoritads (p.ex. integraziun, minoritads, nunconformists).	
 Cumpetenza precedenta: NUS.10.1, NUS.10.5		renviaments	
6. Las scholaras ed ils scholars san formular giavischs, percepir conflicts e tschertgar soluziuns pussaivlas.		FSP - Politica, democrazia e dretgs umans FSP - Svilup global e pasch	
Conflicts			
ERC.5.6 Las scholaras ed ils scholars ...			
3	a	» san far valair agens giavischs e resguardar giavischs dad auters per furmar l'opiniun e per prender decisiuns en gruppas.	
	b	» san declerar e ponderar motivs pussaivels e consequenzas d'agressiun en la vita da mintgadi. ➡agressiun	
	c	» enconuschan furmas da discussiun e reglas da communicaziun (p.ex. entrar sin auters, feedback, fatgs nunverbals) e san applitgar talas. ➡discussiun, discurs da rollas, debatta; reglas da communicaziun	
	d	» san ponderar differentas vias da dumagnar conflicts e distinguer soluziuns fictivas (p.ex. disculpaziun, guntgir, bagatellisar, dictat da la maioritad). ➡soluziun da conflicts, gulivaziun, mediaziun, votaziun	